

**SİNEMADA
ZAMAN-MEKAN
TECRÜBESİ**

SİNEMADA ZAMAN-MEKAN TECRÜBESİ

Eyüp Al

Yayın No: 51
Araştırma Serisi No: 25
ISBN: 978-625-7800-43-3
E-ISBN: 978-625-7800-42-6

1. Baskı, Eylül 2021

Yayın Yönetmeni: Yusuf Temizcan
Yayına Hazırlık: Mehmet Beydemir
Son Okuma: Ebru Ünver - Şeyda Karabatak
Kapak: İLEM Kurumsal İletişim
İç Tasarım: Zehra Elif Demirci

© İLEM Yayınları 2021

Tüm yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Baskı ve Cilt

Hazar Reklam Matbaacılık
Sertifika No.: 26482
İskitler / Ankara
Telefon: +90 312 278 50 77

ilem
YAYINLARI

Aziz Mahmut Hüdayi M. Halk C. Türbe Kapısı S. No:13 Üsküdar - İstanbul
Tel: 0216 310 43 18 Faks: 0216 310 43 18
www.ilemyayinlari.com - info@ilemyayinlari.com

İLEM Yayınları, İLEM (İlmi Etüdler Derneği) ve Nobel Akademik Yayıncılık ortak markasıdır. Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

**SİNEMADA
ZAMAN-MEKAN
TECRÜBESİ**

Eyüp Al

ilem
YAYINLARI

İçindekiler

Önsöz	vii
Giriş: İletişim Süreçlerini Okumak	ix

I. Bölüm Klasik ve Modern Dünyada Zaman-Mekan Tecrübesi

Klasik Düzenden Modernliğe Geçiş	4
Modernliğin Şafağında Klasik Düşüşü	4
Rasyonel Öznenin Doğumu	9
Teolojik Dünyadan	
Aydınlanmacı Mekanik Dünyaya Doğru	14
Kuşatıcı Anlam Örüntüleri	21
Modernliğin Radikalleşmesi Bağlamında	
Belirsizlik Kültürü	28
Kategorik Açıdan Tanımların Belirsizliği	35
Klasik ve Modern Zaman-Mekana Geçiş	39
Zaman Tecrübesinin Hızlanması	44
"Şimdi"nin Mutlaklaştırılması	49
Şimdinin Verimli Parçası Olarak Geçmiş	53
Geleceğin Vaadi Açısından "Gelecek"	55
Saatin Matematiksel Kesinliği	64
Sermayenin Ölçülebilir Zamanı	69
Hızın Egemenliğinde Zamanın Kısılması	73

Mekan Tecrübesinin Dağılması	82
Sınır Olarak Mesafenin Aşılması	87
Kapalı Formun Akışkanlaşması	90
Modern ve Postmodern Düzende Mekan	96
Metropolün Akışkanlığı	100
Sermayenin Belirlediği Esneklik	104

II. Bölüm

Sinemada Diyalektik Zaman-Mekan İlişkisi

Sinemanın Zaman Kipi: Şimdiki Zaman	117
“Orada Olan” Açısından Sürekli Şimdiki Zaman	123
Ayrıntı Çekim ile Hızlı Kesmeler	126
“Hızlı ve Öfkeli 8” Filmi Örneği	130
Kayıt Altına Almanın Keyfiliği	135
Zamanı Genişletmek ve Sıkıştırmak	138
“Potemkin Zırhlısı” ve “Ekim” Filmleri Örneği	140
“Cinayeti Gördüm” Filmi: Süre ve An Çatışması	144
Doğrusallığın Yerini Alan Akışkanlık	151
“Ayna” Filmi Örneği	157
“Rezervuar Köpekleri” Filmi Örneği	166
Sinemanın Mekan Kipi: Dekor Olarak Çerçevesel Mekan	174
Maddi Dünyanın Görüntü Düzlemi	177
Hareketli Kamera ile Bakış Açılarının Çoğalması	181
“Film Kameralı Adam” Filmi Örneği	190
Çerçevesel Mekanın Bütünle İlişkisi	196
“Burada” ve “Orada” Olmak	206
“Kahire’nin Mor Gülü” Filmi Örneği	208
“Arka Pencere” Filmi Örneği	212
Seyirlik Malzeme Açısından Kent	226
Dekor ve Stüdyo Olarak Mekan	234
“Ah Güzel İstanbul” Filmi Örneği	238
Sonuç	243
Kaynakça	253

Önsöz

Bu kitap çalışması, öncelikle bir doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Marmara Üniversitesi İletişim Bilimleri dalında, 2015-2020 yılları arasında kapsayan bir çalışma gözden geçirilmiş, belirli bölümleri dışarıda bırakılarak tashihi yapılmış ve elinizdeki kitap son haline kavuşmuştur. Öncelikli olarak doktora sürecim boyunca bana yol gösteren ve destek olan danışman hocam Prof. Dr. Artun Avcı'ya teşekkür ederim. Bu süreç boyunca gerçekleştirdiğimiz birçok izlemede katkılarını esirgemeyen değerli jüri üyelerim Prof. Dr. Hüseyin Emre Bağçe'ye ve Doç. Dr. Göksel Aymaz'a da teşekkürü borç bilirim. Doktora tezimin savunma jürisinde yer almayı büyük bir nezakete kabul eden ve tezimin son halini şekillendiren Prof. Dr. Ala Sivas Gülçur ve Doç. Dr. Aybike Serttaş'a emekleri için teşekkür ederim.

Doktora tezinin yazım süreçlerinin dışında hayatın birçok alanında bana katkı sağlayan, yardım eden ve destek olan Doç. Dr. Lütfi Sunar hocama ve ağabeyime çok teşekkür ederim. Zihin dünyamı aydınlatan, bir akademisyenin ve ilim sahibi insanın nasıl olması gerektiğini örnek teşkil ederek bana gösteren ve akademiye yönelmemde büyük etkisi olan değerli hocam Prof. Dr. Tahsin Görgün'e sonsuz saygılarımı sunarım. İletişim ve sinema

alanını keşfetme sürecimde beni yönlendiren ve hiçbir koşulda desteğini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Ziya Gökçek'e teşekkür ederim. Hem arkadaşlarım hem de akademik paydaşlarım olan Gökhan Şener'e ve Oğuz Karasu'ya her türlü eleştirileri ve destekleri için teşekkür ederim. Tezin kitap olma sürecinde bana kolaylık sağlayan ve desteklerini esirgemeyen, hem öğrencilik hem hocalık yıllarımda bir parçası olmaktan gurur duyduğum İLEM ailesine sonsuz teşekkürler.

Tüm bunların dışında bana daim yardımcı olan, bugünlere gelmemde üzerimdeki emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim, maddi ve manevi destekleri ile beni yönlendiren saygıdeğer babama, sevgili anneme ve kız kardeşime minnettarım.

Eyüp Al
Ağustos-2021